

“L’OMC i el Banc Mundial treballen per crear fam”

Em podrieu explicar què és l’*ecoimperialisme*?

—Som en una situació en què conflueixen molts interessos al voltant del planeta i hi ha pressions sobre els recursos, siga l’aigua, el territori, els boscos, els minerals, el petroli... Afrontem una greu crisi ecològica. I hi ha dues maneres d’eixir d’aquesta situació: una és compartir els recursos de la Terra sense superar-ne els límits, que és allò que jo anomeno la democràcia de la Terra; per contra, si provem d’anar més enllà d’aquests límits, tenim l’ecoimperialisme, una mena de nou feixisme econòmic.

—Però aquest ecoimperialisme de què parleu, no és allò que a occident anomenem simplement *desenvolupament*?

—L’ecoimperialisme és un paradigma mecanicista, basat en tecnologies industrials i economies que propugnen el creixement il·limitat. Efectivament, és interpretat al món occidental com a *desenvolupament*. En un món finit, amb recursos limitats, hem arribat a un punt en què la gent pobra i marginada veu com li lleven els recursos a través de la sobreexplotació dels països rics. Aquests no han permès que els països del sud decidisquen sobre la manera d’evolucionar. El desenvolupament no pot ser definit pels colonitzadors.

La imposició als països del sud del paradigma mecànic i industrial per a la producció i distribució d’aliments, roba i més necessitats bàsiques va ser portada a terme inicialment pel Banc Mundial (BM) i el Fons Monetari Internacional (FMI) a través de l’ajuda al desenvolupament. Ara s’imposa per mitjà de programes d’ajustament estructural i les regles de l’Organització Mundial del Comerç (OMC), que encara emfasitzen més el comerç lliure.

—A Seattle, on va ser, es va engegar una revolta d’una part de la societat civil que reclamava un altre món. Fou el naixement oficial

Acaba d’arribar de Torí, camí de Palma, i encara té temps de fer una parada a València abans de tornar al seu país nadiu, l’Índia. Vandana Shiva (1952) és una de les deu veus que més matèria grisa ha aportat al moviment altermundista. Aquesta seguidora de Ghandi es declara “ecofeminista”.

de l’altermundisme. Des d’aquella trobada ja han passat onze anys, però no sembla haver canviat res. Al contrari, s’ha reforçat. En què s’ha fallat?

—Crec que aquests moviments han contribuït a alentir el ritme amb què el neoliberalisme es pretenia implantar. Ni a Seattle, ni a Cancún, ni a Hong Kong, a les reunions de l’OMC, ni a la ronda de Doha, els impulsors del liberalisme no van aconseguir avanços rellevants. La raó per la qual la cooperació econòmica ha continuat exercint el poder és perquè s’ha abandonat la via multilateral que promovia l’OMC i s’ha optat per la via bilateral. Així, per exemple, Europa acaba de signar un acord bilateral amb l’Índia. Saben que aquesta aliança, a través de l’OMC, no la poden fer perquè estan massa vigilats, i per això han cercat uns altres mecanismes per a la cooperació econòmica. La pervivència d’aquests tractats fa que els problemes continuen.

—Dieu al llibre *Terra. Superar l’era del petroli, per una nova justícia ambiental* (Edicions 3i4) que “la globalització mena a la insostenibilitat del planeta”. Hi ha espai per a una globalització saludable?

—Una globalització saludable no seria globalització. Perquè una globalització saludable significaria acceptar que primer cal construir allò que és local i disposar d’economies nacionals fortes; i després ja pots començar a comerciar. Però si penses en la globalització en termes de “primer el comerç i els drets de les grans corporacions”, passarà que destruiràs les economies nacionals i, de resultes d’això, els recursos naturals de què disposa cadascun dels territoris, a més de les economies locals. I no exagere: a l’Índia, entre el 1997 i el 2004, 25.000 camperols es van suïcidar, coincidint amb la presa de control del subministrament de llavors per part d’empreses multinacionals. Molts camperols que no podien pagar el preu que els demanaven per la compra de llavors es van trobar en una situació desesperada i van preferir llevar-se la vida. El monopoli de les llavors furta als camperols la seua forma de viure.

—Però precisament l’Índia té una llarga tradició comercial.

—L’Índia ha comerciat de fa segles, és cert. El comerç és ben antic per a

nosaltres. Per tant, no el critique. El problema està en la idea que el comerç passa davant de la Terra i la vida de la gent. És això, que s'anomena *globalització*. Per a tenir un comerç internacional saludable, la gent ha de poder decidir què vol comercialitzar i què no. Si les grans multinacionals decideixen què volen comercialitzar, tenim ecoimperialisme. Si Monsanto decideix que les llavors han de passar a formar part del comerç de matèries primeres, provoca que els llauradors hagen d'abandonar els camps i l'agricultura tradicional. Què és o no és una matèria primera susceptible de comercialitzar-se hauria de decidir-ho la gent a través de la democràcia, no ho poden decidir les multinacionals. I si ho decideix la gent, aleshores tens una economia nacional i local forta, no pas com passa ara, que només tens una economia internacional forta. L'economia global prova de fer-se una casa començant pel teulat, sense pensar en els fonaments ni en les parets.

—Tot això passa malgrat que a la dècada dels 40 es van crear organismes internacionals que havien de vetllar per l'interès general del planeta. Em referesc a les Nacions Unides, la Food and Agricultural Organization (FAO),... Que no han servit de res?

—El fet que tinguem les Nacions Unides és una petita petita petita benedicció per al planeta, perquè mentre l'Organització Mundial del Comerç i el Banc Mundial ens obliguen a privatitzar l'aigua, almenys les Nacions Unides refermen que el dret a l'aigua és un dret universal; mentre l'OMC permet a Monsanto de privatitzar el comerç de llavors, la FAO té un tractat de llavors que reconeix els drets dels països dels quals provenen aquestes llavors. Les Nacions Unides fan de contrapès a uns altres organismes de caràcter financer i econòmic que resten sota el poder de les grans corporacions. Si hi ha fam al món és perquè l'Organització Mundial del Comerç i el Banc Mundial treballen per crear fam. No és una derrota de les Nacions Unides, és una victòria del Banc Mundial i l'OMC.

—Heu parlat de Monsanto, un proveïdor internacional de tecnologia i productes per a l'agricultura.

Pionera de l'ecofeminisme

Shiva rep EL TEMPS després d'haver participat en un col·loqui dins el segon Congrés de Dones Liderant el Mil·lenni, que té lloc a València. Aquesta dona, química de formació, ha fet professió de l'activisme des de fa quasi tres dècades i es proclama "ecofeminista". "Als països subdesenvolupats —explica— les dones són decisives en la producció dels aliments i, per tant, mantenen una relació més estreta amb el seu medi. Elles saben com tenir cura de la terra i de seguida identifiquen què la malmet. Si bé no els ho reconeixen, les dones del tercer món són les principals administradores dels recursos naturals i una força social imprescindible en el manteniment de la biodiversitat i del medi."

Ella mateixa, com a dona, va ser una de les persones que va encapçalar, l'any 1978, el moviment Chipko, un moviment de camperols que va reivindicar de poder prendre decisions sobre els cultius sense ingerències, mitjançant una ferramenta de protesta tan pacífica com curiosa: abraçar-se als arbres per evitar que foren talats. L'any 1982 va crear la Fundació de Recerca per una Política dels Recursos Naturals, una plataforma de reflexió i acció en defensa de la natura i les comunitats locals. L'any 1993 va rebre el Right Livelihood Award, també conegut com el *premi Nobel alternatiu*, "per situar la dona i l'ecologia en el cor del discurs modern sobre el desenvolupament".

“El cost del creixement econòmic als països emergents és la divisió social”

La població mundial creix i s'espera que serem 9.100 milions de persones el 2050. Es pot alimentar tota la població mundial a través de l'agricultura tradicional, sense incorporar-hi tècniques de l'anomenada *revolució verda*?

—És possible d'alimentar la població mundial si fem un ús racional i sostenible dels recursos i matèries primeres que ens proveeix la Terra. Un estudi de 400 científics durant quatre anys, que avalua el rendiment de l'agricultura tradicional, posa de manifest que els sistemes ecològics, sense necessitat d'enginyeria genètica ni incorporació de química, són més productius. Monsanto diu que cal l'enginyeria genètica per a produir més aliments, però això és mentida. El fet que pugues posar productes químics a una planta no significa que això en millori el rendiment. S'aprofiten de la tecnologia per vendre falses esperances a la gent.

—Un altre dels vostres cavalls de batalla han estat les patents. Dieu que són una forma nova de colonialisme.

—Les patents actuals són una rèplica del colonialisme de fa 500 anys. Les grans corporacions agroalimentàries privatitzen allò que tradicionalment ha estat patrimoni de les comunitats locals. Les patents no deixen de ser un paper eixit d'unes oficines que certifica que qualsevol ésser viu —planta, llavor, medicina...— que l'home occidental desconeixia pot ser reclamat com a propi per les grans corporacions i, per tant, obtenir-ne benefici, la qual cosa és un autèntic desfici. Això dona peu a allò que nosaltres anomenem biopirateria. A l'Índia hem cultivat durant segles l'arròs *basmati*, que ha alimentat generacions i generacions d'indis. I ara la companyia RiceTec el reivindica com una invenció pròpia!

—I els consumidors? Si bé n'hi ha de molt conscienciosos, són minoritaris, i la gran massa no s'interroga sobre qüestions com ara la procedència dels productes que adquireix.

—Els consumidors han de conscienciar-se de quines són les circumstàncies. És vital per al seu benestar, per a la llibertat i la salut de les societats. Espanya importa dos milions de tones de dacsa modificada genèticament pro-

duïda per Monsanto als Estats Units, mentre hi ha agricultors d'ací que han hagut d'abandonar el camp perquè en aquest sistema econòmic no treien rendiment del camp. Això no pot ser. La democràcia només la poden construir ciutadans conscients. El ciutadà no conscient diu "no ho sé ni m'importa" i en realitat li passa que és membre d'un sistema econòmic feixista. Aquest feixisme no té la forma d'abans, sinó que arriba per mitjà de les grans corporacions.

—Un terme que s'ha posat molt de moda entre les grans empreses és la *responsabilitat social corporativa*, una mena de voluntat empresarial de millorar la societat a través de la seua activitat. Hi ha res de sincer en tot això?

—Sempre parlen de responsabilitat social corporativa en termes d'obtenció de beneficis: primer tenen beneficis exorbitants i després dediquen una part ridícula a la responsabilitat social corporativa. Monsanto es dedica a fer fora milers d'agricultors de la seua terra i després, quan ja se'ls ha tret de damunt i ha creat un problema social d'enormes proporcions, crea una escola. L'única responsabilitat social és respecte a la Terra. És tan senzill com no explotar les matèries primeres i els recursos a través dels quals les poblacions nadiues s'han desenvolupat. Això és la responsabilitat social corporativa i no brillants anuncis en aeroports internacionals.

—El Brasil, l'Índia... han tingut un desenvolupament ràpid aquesta darrera dècada i són saludats per les grans potències tradicionals com a nous referents de l'economia internacional. Quines conseqüències té aqueix ràpid desenvolupament en el cas del vostre país?

—El cost del creixement econòmic és la divisió social. Una part de l'Índia s'apunta a la lliga dels rics mundials. Però la resta de l'Índia en queda totalment al marge i avui hi ha més gent que passa fam. El creixement del meu país es fa gràcies a les activitats més contaminants. Molta gent parla de la deslocalització d'activitats tecnològiques a l'Índia, però només el 0,01% de la població activa índia s'hi dedica. La resta es dediquen a unes altres activitats i moltes s'han trobat afectades

“A l'Índia hem cultivat sempre l'arròs 'basmati'. Ara RiceTec el reivindica com una invenció pròpia!”

per la deslocalització de les indústries que jo anomeno contaminants i que fan fora milers de camperols. Acer, alumini... El cost d'incorporar-se a la lliga dels més rics del planeta és l'assassinat dels nostres rius, l'apropiació

dels nostres boscos i la privació a la gent del seu sistema de vida. En tant que democràcia, no hauríem d'acceptar aquest cost.

Violeta Tena